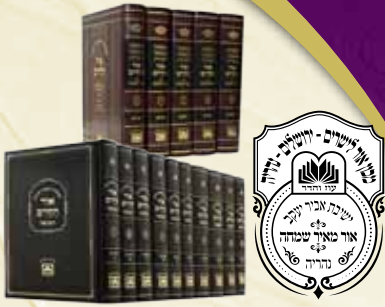

ובהרת בחיים

גליון שבועי במשנת מרן האור החיים הק' זיע"א

תורת חיים

נושא תורני מרתק לאור דברי האור החיים

חכמינו ז"ל מתייחסים למקרה הבא, בו מתפתח דיון ממוני-הלכתי בין הנוגעים בדבר, וזו לשון הגמרא (בבא קמא קטז, ב): "שיירא שהיתה מהלכת במדבר ועמד ג' וטרפה, ועמד אחד מהן והציל - הציל לאמצע [היינו שלא הועיל בתפיסתו לעצמו, אלא הממון המוצל מתחלק בשווה בין כל אנשי השיירה], ואם אמר אני אציל לעצמי - הציל לעצמו". אודות כך דנה הגמרא, באיזה מקרה מדובר. הלא אם מדובר באופן בו ניתן להציל את הממון, אם כן אין סיבה שיוכל האדם המציל לקחת לעצמו את החלק שהציל, ומאידך אם מדובר באופן שאין דרך להציל את הממון ולמרות זאת הצליח אותו אדם להציל, הרי זה כמציל מפי הארי ואין הסברא נותנת שיזכו חבריו אף הם ברכוש שהוצל.

כמה הסברים מביאה לכך הגמרא, ביניהם ביאורו של האמורא רב אשי: "כשיכול להציל על ידי הדחק". בכזה אופן - אם גילה דעתו שמציל לעצמו וידעו מכך חברי השיירה, הרי זוכה ברכוש מכח מחילתם, ואם לא גילה דעתו, אזי מתחלק הרכוש בין כולם.

על פי פסיקת חז"ל זו מבאר רבנו הפלא ופלא את הנאמר בפרשתנו, בדין ודברים שבין אברהם אבינו למלך סדום (יד, כא): "וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ סֹדֶם אֶל אַבְרָם תָּן לִי הַנֶּפֶשׁ הַרְכָּשׁ קַח לָךְ".

לכאורה תמוה, הרי הלשון 'תן' מעידה על כך שהרכוש שייך בעיקרון לאברהם, והוא הנותן למלך סדום, אולם מאידך מורה הלשון 'קח' הנאמרת מצד מלך סדום - כי הרכוש מעיקר הדיון שייך דווקא לו, והוא מאפשר לאברהם לקחת חלק ממנו.

זאת מקשה האור החיים, ומבאר על פי הגמרא הנ"ל: "וְסֹבֵר מֶלֶךְ סֹדֶם שֶׁהוּא לֹא נְתִיאֵשׁ, וְעוֹדֵנוּ עוֹמֵד לְהַצִּיל, וְיִשְׁפִּיר גִּיסוֹת עָלָיו. וְכִשְׁהֵלֵךְ אַבְרָהָם לְהַצִּיל, הִגֵּם שֵׁיאִמַר שְׁגִלָּה דַעְתּוֹ שֶׁלְעַצְמוֹ מִצִּיל, אֵינּוּ מוֹעִיל, וְצָרִיךְ שֵׁישְׁמַע מֶלֶךְ סֹדֶם דְּבָרָיו וְיִסְכֵּימ. וְזוֹלַת זֶה, לְאַמְצַע הַצִּיל, וְלֹא יִטַל אֶלָּא מֵה שְׁהוּא שְׁלוֹ שְׁהוּא לוֹט וְרוֹכְשׁוֹ".

אכן, אברהם מצידו סבר כי לו הזכות המלאה ברכוש שהציל, שהרי לאמיתו של דבר לא היה ביכולתו של מלך סדום להציל, ובזה שגילה אברהם שמציל לעצמו - הרי הוא זכאי לקחת הרכוש לעצמו.

לאור הוויכוח בין מלך סדום לאברהם בנוגע לזכותו של אברהם ברכוש שהציל, סבר אפוא מלך סדום, כי ניתן לנקוט בדרך של פשרה, וכלשון האור החיים: "כְּדִי שְׁלֹא נִכְנַס בְּמַחְלַקַת נִסְכֵימָה יַחַד לְפִשְׁר, אֲתָה תְבַטֵּל וְכֹתֶךָ וְתַחְלִיט לִי הַנֶּפֶשׁ, וְאֲנִי אֲבַטֵּל וְכֹתִי וְאֲחִלִּיט לָךְ הַרְכָּשׁ קַחְנוּ לָךְ".

ממשיך רבנו ומבאר את תשובת אברהם אבינו (שם כד): "בְּלַעֲדֵי רַק אֲשֶׁר אָכְלוּ הַנְּעָרִים וְחִלְקוּ הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הִלְכוּ אִתִּי... הֵם יִקְחוּ חֶלְקָם". זאת משום שאף אם יותר אברהם על חלקו המגיע לו כדיון, אמנם על חלק הנערים אינו יכול לוותר.

בכך למעשה אנו נחשפים, בין השורות לדין נוסף הנפוץ בחז"ל, כי אין לבצע פעולה ממונית המשפיעה על הזולת לרעה, אף אם היא לטובת מישהו אחר, מהסיבה שהדבר 'חב' לאחריו.

שולחן שבת עם האור החיים

של הרבי הקדוש. 'סע נא אל הרבי ושטח בקשתך ותחינתך לפניו, אולי יפעל איש האלקים' פנתה לבעלה במר לבה, 'ואם אין - מתה אנכי'. אז נכון, דעתו של יצחק-דוד עצמו לא היתה נוחה מהמהלך, ביודעו היטב כי לא מרוע לב חלילה נמנע הרבי מלפעול עבורם, אולם לו רק למען שפיותה של שיינדל עשה את המוטל עליו ונסע אל הרבי.

'הנך בטוח?' הישיר אליו הרבי מבט נוקב, **'האמנם גמור ומנוי עמך כי ברצונך להביא ילדים לעולם?'** אמר, ולא יסף. שתיקתו הכאוה של יצחק-דוד השיבה מעצמה.

נאנח הרבי אנחה עמוקה, הנהן ברפיון ובטון מאולץ העניק ליצחק-דוד את שביקש מזה עידן ועידינים - הבטחה מפורשת להיפקד בזרע של קיימא.

מבטו הקודר של הרבי הוסיף וליווה אותו ביציאתו של הפתח, רדף אחריו בעיני רוחו בדרכו הביתה והבהיר לו כי הסיפור טרם תם.

לא חלפה כי אם שנה געולה, ולפקודת השנה התמלא הבית כולו אורה. העיירה כולה השתתפה בשמחה, משל היתה זו שמחתם הפרטית. הקלה היא בעיניכם? יצחק-דוד ושיינדל חבקו בן!

הברית ופדיון הבן, מסע הרכש של בגדי התינוק והאביזרים הנדרשים, הבישולים וההכנות, הכל נערך בעליזות יתירה ובאוירת חג.

רק בלבו של יצחק-דוד שררה תוגה שקטה, מהסוג שמנסים להשכיח ולטאטא למקום נסתר ושכוח. הוא ידע, היטב הבין, כי אם הרבי לא רצה להבטיח ואף לא לברך - יש לכך סיבה. לבו הלך והתמלא חשש מהיום בו תתברר לו הסיבה העלומה, תהיה אשר תהיה.

חלף עשור, והנה התברר כי אכן - אליה וקוץ בה.

'יוס'יה אינו לומד מצייין המלמד ביבושת באוזני האב המודאג.

'אינו לומד - כוונתך שהוא אינו מבין את החומר?' מברר יצחק-דוד, **'אצמיד** לו את טובי המורים הפרטיים, אשקיע מזמני היקר ואעשה הכל כדי להקנות לו את דרכי הלימוד!

'לא ולא' מבהיר המלמד, **'הוא אינו לומד'**.

'הוא אינו מנסה ללמוד, אינו מתחבר

כמעט הכל היה להם, ליצחק-דוד ושיינדל. נכסים לרוב לא חסרו להם, עסקיהם המסועפים חבקו מדינות ויבשות, מעמדם בקהילה היה איתן ושמן כאנשי מעש יצא להם זה מכבר בכל קצווי ארץ.

עולמם הרוחני אף הוא עשיר היה, כשיצחק-דוד זוכה לשתי שלחנות ומקדיש כל רגע פנוי לתורה ועבודה, וכנגדו ניצבת שיינדל בפנינה ושופכת שיח לפני היושב במרומים.

היה לה על מה להתפלל, ועוד איך. אולי יחוס היושב במרומים וייענה לבקשתם של בניו אהוביו, ולוואי ויזכו לחבוק בן לעת זקנתם.

כך העתירה שיינדל בתפילתה יום אחר יום, ואילו יצחק-דוד מצידו ניצל את התחנות הרבות בהן עבר במסגרת עסקיו כדי לפקוד את ציון קדשם של הקדמונים, לצד התייצבות תדירה בצל מעונם של הקדושים אשר עודם בארץ, למען יעתירו בעדו ויפעלו למענו להיפקד בדבר ישועה ורחמים.

במיוחד הרבה יצחק-דוד לפקוד את מעונו של הרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע, רבו המובהק אשר בצילו חסה ומבארו שטה, תוך שהוא מזכיר בפניו שוב ושוב את צרתו ומניח על שלחנו תדיר פתקאות ופדיונות לרוב.

אולם הרבי, כך עושה רושם, אינו מתרגש.

בניגוד מוחלט לציפיותיו, נכח יצחק-דוד לראות כי הרבי אינו ממהר לברכו, כל שכן שאינו חש להבטיחו דבר. אם לדייק, נראה כי הרבי נוטה אף לעכב במו ידיו, בכוחותיו הטמירים, את ישועתם של בני הזוג.

יצחק-דוד, חסיד שורשי ובר דעת, מבין כי יש דברים בגו. מן הסתם רואה הרבי הגדול מבעד לפרגוד, לפניו נחשפו תעלומות מכבשונו של עולם, וככל הנראה ישנה סיבה נסתרת להתעלמותו המוחלטת של הרבי מתחינותיו החוזרות ונשנות.

אולם לא כך שיינדל. ויהי היום, ונפשה של שיינדל כמעט פרח מרוב צער. 'לא עוד' החליטה נחרצות, וממחשבה למעשה פנתה לבעלה ודרשה ממנו במפגיע לעשות משהו בנידון. וכשהיא אומרת 'משהו', כוונתה כמובן להבטחה מפורשת מפיו

ספיר ויהלום

פניני מוסר

ויראת שמים בפרשה

בין שלל המסרים העולים מהפרשה, עולה נקודה הנוגעת לכל אחד ואחד, בכל דור ובכל מצב, ועד לדורנו אנו.

מספרת התורה (יד, יח): "ומלפי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לא-ל עליון". ולכאורה תמוה הדבר, מה למלך-צדק - הוא שם בן נח, ולאירוע זה בו נפגשו אברהם ומלך סדום?

אלא מבאר רבנו את פשר הענין, על פי מאמר חז"ל (יומא כח, ב): 'קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין, שהיא מתקנות חכמים.

על פי זה כותב רבנו: "ולזה הודיענו הכתוב, כי אברהם שר וגדול ומכבד בעיני הכל היה, וכשיצא לקראתו מלך סדום מן הסתם יקביל פניו בתשורת לחם לו ולעבדיו ואנשי מלחמתו. ולצד כי אברהם יפרש ממאכלם, מהלחם משום פת של גוים, והיין משום סתם יינם, לזה נתחכם ונשתדל מלך סדום שיעשה תשורת האכילה על יד נאמן שהוא שם, ומידו של שם לידו של אברהם.

"וחדוש השמייענו הכתוב, שאפילו לחם ויין שאינו אלא מדרבנן הקפיד אברהם ומכל שכן שאר דברים שיש בהם חשש אסור תורה".

אין צורך לתור אחר רעיון מחודש או הברקה מחודדת כדי להסיק מכאן את המסקנות המתבקשות, את מוסר ההשכל הנובע מכך והשייך ביותר בכל עת, לכל אחד ואחד מאתנו.

אם כי כיום, בעידן בו ניתן למצוא על מדפי הסופר מוצרים בכשרות המהודרת ביותר, החתומים בחותמת המחמירה ביותר, למותר לציין שרק מוצרים אלה נכנסים לעגלת הקניות, למרות זאת ישנם אי אלו מצבים בהם ישנה נטייה להקל מעט, לאפשר לעצמנו גמישות יתר מסוכנת בנושא חמור זה.

הדוגמה הנפוצה ביותר הינה במסגרת נופש או טיול, אך לעתים מדובר אפילו במקום המגורים - אם מדובר באזור בו היהודים הנאמנה טרם נטעה את רגליה עמוק וענף הכשרות עודנו טרם מפותח דיו.

האם האילוף הטכני, המורכבות והקושי שבדבר, יש בהם כדי להתיר להקל ראש בנושא קדוש ורגיש זה? האמנם נוכל לאפשר לעצמנו את טמטום הלב, ואף ברמה של ספק-ספיקא, הנובע מצריכת מזון בכשרות פחות מהודרת ואף מפוקפקת?

הבה נלמד קטע רמב"ם (הלכות מלכים ח, א): "חלוצי צבא כשיכנסו בגבול העכו"ם ויכבשום וישבו מהן, מותר להן לאכול נבלות וטרפות ובשר חזיר וכיוצא בו, אם ירעב ולא מצא מה יאכל אלא מאכלות אלו האסורים, וכן שותה יין נסך, מפי השמועה למדו ובתים מלאים כל טוב ערפי חזירים וכיוצא בהן".

על פי ההלכה היבשה, מותר. במקרים מסוימים ונדירים אמנם, אך מותר.

על אף האמור, אברהם אבינו העדיף לנהוג אחרת. הוא חזר זה עתה ממלחמה, כל כולו תשוש ועייף ממאמץ המלחמה, ולא זו בלבד שהוא אינו מגעל את נפשו במאכלים אסורים - אלא שאף מלך סדום בעל הנפש החומרית והבהמית מבין מעצמו היטב שאברהם אבינו לא יאכל כי אם בכשרות מהודרת!

לא שיש בכך משום איסור תורה, שהרי אין עדיין תורה. אין בכך איסור עתידי מדרבנן, והראיה - הלכה ברורה ברמב"ם פוסקת כי בהחלט מותר לו לאכול זאת. אולם על אף ולמרות הכל, הוא נמנע מכך.

כך, ורק כך, מעפילים לדרגה של אברהם אבינו. וכך אמורים אנו לנהוג, בהיותנו בניו וממשיכי מורשתו לדורות.

לזה אמר אברהם 'הן לי וגו', פרוש, דבר השוה לי לא נתתי זרע".

ידועה לשון הניגון עתיק היומין והקדוש 'רבונו של עולם', מבית מדרשו של סגגורם של ישראל הרה"ק ר' לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע, היצקת תוכן של ממש למושג 'בנים' וקובעת כי משמעותו אך ורק: 'בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות'.

אברהם אבינו ידע כי ההבטחה תתקיים וכי יהיה לו זרע, אולם לא היה די לו בכך. הוא לא חפץ בזרע שיהיה - כמו בסיפור בו פתחנו, יוסף שייגעץ חלילה. רצונו הטהור היה להעמיד דורות נאמנים לה' ולתורתו, אשר ישאפו להתעלות במעלות התורה והיראה ויעשו זאת במסירות נפש.

זו היתה אפוא תלונתו לפני השי"ת: "הן לי לא נתתה זרע", היינו זרע טהור וקדוש אשר ישים בראש מעייניו את החיים על קדושת שמו יתברך, ואם כן זרע למה לי.

כשישראל עולים - עולים ככוכבים

ממשיכה התורה הקדושה ומביאה את תשובתו של הקב"ה לאברהם אבינו, (טו, ה): "ויוצא אתו החוצה ויאמר הבט נא השמימה וספר הכוכבים אם תוכל לספר אתם ויאמר לו כה יהיה זרעך".

מבאר רבנו: "ולזה השיבו ה' ואמר לו: ספר הכוכבים כה יהיה זרעך, והם הצדיקים המשולים לכוכבים, דכתיב (דניאל יב, א): "ומצדיקי הרבים ככוכבים", ונזה נחה דעתו".

נמצאנו למדים אפוא, כי כל מגמתו של אברהם אבינו ותחינתו לפני בורא כל העולמים היתה - שיזכה להעמיד זרע ברך ה', בניו ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות החיים את חייהם במגמה אחת מתמשכת של קידוש שמו יתברך בעולמו.

אך מה זה אומר כלפינו? אם נתבונן בכך, יש בכך משום תביעה נוקבת ומטלטלת עבורנו.

"שמעו אלי רדפי צדק מִבְּשֵׁי ה'" קורא אלינו הנביא (ישעיהו נא, א), "הביטו אל צור חֲצֻבְתֶּם ואל מקבת בור גִּבְרָתֶם".

'צור חוצבתם' מבארים חז"ל כי הכוונה לאברהם אבינו. הוא אומר - על כל מבקש ה' ורודף צדק להתבונן ולהביט באברהם אבינו, ולאור האמור מובן היטב מדוע. אם נתבונן בתחינתו זו, ברצון הטהור שלו להעמיד עם סגולה המקדש שם שמים כהליכותיו, איך נבטי ולא נחרד!?

הלא בכל הליכותינו והנהגותינו נדרש מאתנו להקדיש תשומת לב ולא לשכוח חלילה את המטרה הנעלית הזו, את המשאלה העצומה של אברהם אבינו, ולעמוד בדרישה המתבקשת - להיות בניו ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות!

ללימוד, אינו חולק עם חבריו לכיתה את אהבת התורה אותה אני מקנה להם בדי-עמל'.

'ומה לגבי תפילה, האם נפתח לבו לפחות בעבודת ה' זו? תוהה יצחק-דוד.

'זהו, לגבי זה... מתפתל המלמד, האמת, יוסליה אינו משתתף בתפילות מזה עידן ועידנים, ואם לומר את האמת - הוא בוחר לבלות את זמנו במרדף עקר אחר הארנבות והתרנגולים'.

ניסיונות שונים להטות את לבו של יוסליה לתלם הישר, להאזיב עליו את התורה והעבודה, עלו כולם בתוהו.

יוסליה נשאר יוסליה, ולימים התברר שזו עוד היתה תקופת חייו היפה יותר מבחינה רוחנית.

כשיוסליה הפך ליוסק'ה לפתה החרדה את לבם של אביו ואמו, וכשהכיניו הלא-מחמיא במיוחד 'שייגעץ' הוצמד לו כתווית עקשנית, לא עמד בכך לבה של האם. שיינדל שבה חיים לכל חי.

היתמות ואתגריה המורכבים תרמו את שלהם, וכך בתהליך מזורו מצא את עצמו יוסק'ה שייגעץ בפתחה של הכנסייה המקומית, זונח מאחוריו את דת אבותיו ובכך ממיט חרפה על המשפחה, העיירה והיהדות כולה.

לימים, כשנודע שמו לדראון בתור ג'ו המשומד, זה שהתנגח בכל עת מצוא עם אחיו היהודים והתחכם להרע כנגד כל הקדוש והיקר, או אז הבין יצחק-דוד היטב את כוונתו של רבו הגדול בשאלתו הנוקבת: 'הנך בטוח?'

בנים ובני בנים - עוסקים בתורה ובמצוות

"הן לי לא נתתה זרע והנה בן ביתי יורש אתי" (טו, א) העתיר אברהם אבינו בתחינה לפני הקב"ה, בראותו כי בדרך הטבע הולך ונמוג הסיכוי כי מחלציו ייצא יורשו העתידי.

רבנו האור החיים עומד על נקודה העומדת דרשני: "קשה, איך יוכל לומר לא נתתי וגו', והלא כבר הבטיחו ואמר לו (בראשית יג, טז): 'ושמתי זרעך כעפר הארץ, ומה לו לפקפק חז"ו בדבריו ה'".

לשם ביאור הענין מקדים רבנו ומבהיר כי אכן, ידע אברהם אבינו אל נכונה כי תתקיים הבטחתו יתברך להעניק לו זרע, אולם פנייתו להשי"ת היתה בגין איכות הבן העתיד לצאת ממנו.

וכך כותב רבנו: "אכן פִּנַּת הכתוב היא על זה הדרך, שלֵהוֹיֹת שְׂבִשׁוֹרֵת הַזֶּרַע שְׂאֵמֵר לוֹ ה' אִמֵּר 'כְּעֶפֶר הָאָרֶץ, וְדָבַר יָדוּעַ כִּי הַנְּמֻשִׁים לְעֶפֶר הָאָרֶץ הֵם בְּנֵי אָדָם הַבּוֹזִים וְהַפְּחוּתִים שְׂאֵין בָּהֶם נֶפֶשׁ קְדוּשָׁה... וְהֵם הַנְּקֻיָּאִים עִמִּי הָאָרֶץ, וְכִנִּי אָדָם כָּאֵלוֹ לֹא יִתְמַלֵּא רְצוֹן הַצְּדִיקִים בָּהֶם,

גם אתם זכיתם לישועה בזכות רבנו האור החיים הקדוש?

כתבו לנו למייל המערכת m028039999@gmail.com

או לפקס 02-5385689

או ב'נדרים פלוס' - באר ישראל

בנתיבי החיים פרקי מחשבה ומוסר לאור הזך של האור החיים

חיים שיש בהם בנתיבי חייו ופועלו של איש האלקים

במהלך חייו רווה רבנו רוב צער ויגון, רדיפות ועלילות, ובמשך אחוזים ניכרים מחייו סבל מורות מצד גורמים שונים שהצרו את צעדיו על כל צעד ושעל.

עד כדי כך השתרגו צרותיו על צווארו, שהוא מתבטא בהקדמתו לספר אור החיים: "וְאֵיךְ בְּתוֹךְ עִמְקֵי יַם הַצְּרוֹת תְּפִיסוֹת עַל עִסְקֵי מְמוֹן וְעַל עִסְקֵי נְפֻשׁוֹת... וְהִמּוּ עָלַי סְעוֹרוֹת יָמֵי הַמּוֹנְעִים וְלֹא שָׁבוּ הַרוּדְפִים קִנְיַתִּי לְשְׁלוֹם וְהִנֵּה מְלַחֵמָה רַץ אַחַר רַץ לְצַר וּלְצוֹרֵר וְצָרָה נוֹגַעַת בְּחֻבְרָתָהּ עַד צוֹאֵר הַגֵּיעַ וְנִדְדַתִּי מֵעִיר לְעִיר וְנִתְקַדְּמִים בִּי הַנְּמַלְטִי מִן הַפַּחַד יִפְלֵ אֶל הַפַּחַת".

הנקודה המפליאה ביותר הינה דווקא התייחסותו המרוממת של רבנו לכוס התרעלה אותה שתה עד תומה, ולסיבה בה תלה את ייסוריו הרבים.

כך קבעו חז"ל (ברכות ה, א): "אם רואה אדם שייסורין באין עליו, יפשפש במעשיו... פשפש ולא מצא, יתלה בבטול תורה... ואם תלה ולא מצא, בידוע שייסורין של אהבה הם".

היה מתבקש אפוא כי רבנו הגדול, על הדרגות הנעלות אליהן העפיל ומתוך הכרה בגדולתו התורנית וצדקותו הנוראה, יכיר בכך כי ייסורים אלו שהוא חווה הינם ייסורים של אהבה.

אולם לא כך ראה זאת רבנו. מנקודת מבטו, היה בכך משום עונש על הנהגה כלשהי בה לא נהג כשורה, והוא עסק רבות במוסר עצמי נוקב - בניסיון להבין במה דברים אמורים ומהי הדרישה כלפיו מן שמיא.

לאחר דין ודברים עם עצמו, בא רבנו לידי הבנה כי מן השמים נתבע הוא על אשר אינו עולה לחונן עפר ארץ הקודש, ואלו דבריו בהקדמתו: "וְהֵאָרִי ה' עֵינֵי שְׁכָלִי, אֵינִי זֶה אֶלָּא לְקוֹם וְלַעֲלוֹת אֶל מְקוֹם חֲשִׁבְתִּי בּוֹ, הוּא מְקוֹם הַשְּׁכִינָה עִיר הַרְמָה עִיר הַחֲבִיבָה עַל אֲלֵקֵי עוֹלָם וּמְמַשְׁלוֹת עוֹלָם עֲלִיּוֹן וְתַחְתּוֹן".

אמר סנגורם של ישראל הרה"ק ר' לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע: 'רבנו של עולם! אם תיקח את כל בקשותיהם של ישראל בתפילות הימים הנוראים, את תפילותיהם על כבוד שמך ואת ייחוליהם להמלכתך בעולם, תסחט אותם ותזקק מהם את תכליתם, אכן תמצא כי עיקר רצונם - כסף ופרנסה'.

'אמנם' המשיך הרבי ואמר, 'אם תיקח את כל רצונם לכסף, תסחט אותו ותמצא ממנו את מגמתם ומשאלתם האמיתית, אזי יתברר לך כי הכל מכוון למטרה אחת ויחידה - הגדלת כבוד שמך בעולם. כסף פירושו - מימון חינוך הילדים; הוצאות שבת ויו"ט; הוצאות תלמוד תורה ועוד!'

אכן, לימוד זכות גדול ועצום הוא זה, ואין ספק שבשמי מרום עוררו דבריו הקדושים רעש עצום והביאו להטיית הדין לטובה כלפי עם ישראל.

עם זאת, למותר לציין כי אכן - עיקר מגמתו ושאיפתו כל יהודי אמורה להיות - דביקות עילאית בשכינה הקדושה, התעלות במעלות התורה והיראה, אהבת ה' וקרבת אלקים לי טוב.

על הפסוק (יב, ז): "וַיֵּרָא ה' אֶל אַבְרָם וַיֹּאמֶר לְזָרְעֶךָ אֲתָן אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת וַיֵּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ לַה' הַנְּרָאָה אֵלָיו" כותב רבנו כך: "כִּינֵּה הַכְּתוּב לְהוֹדִיעַ הַפְּלֶגֶת חֶבֶת אַבְרָהָם בְּקוֹנּוֹ, כִּי ה' נִגְלָה אֵלָיו וּבִשְׂרׁוֹ בּוֹרַע וּבִנְתִינַת הָאָרֶץ, וְהוּא לֹא הִחְשִׁיב בְּשׁוֹרֵת ב' מַעֲלוֹת טוֹבוֹת לְכֻלּוֹם, בְּעֶרְךָ שִׁמְחָתוֹ בְּגִלּוֹי שְׁכִינָתוֹ יִתְבַּרַךְ אֵלָיו... וְהוּא אָמַר 'וַיֵּבֶן מִזְבֵּחַ לַה' הַנְּרָאָה אֵלָיו, כִּאֵן פָּרַשׁ סִבַּת שִׁמְחָתוֹ אֲשֶׁר עָלֶיהָ בָּנָה מִזְבֵּחַ, הוּא לְצַד הַרְאוֹתוֹ יִתְבַּרַךְ אֵלָיו, וְהִבֵּן".

משמעות הדבר, כשמקדישים לכך מחשבה, מבהילה ביותר.

אברהם אבינו כבן מאה שנים, וטרם זכה להיפקד. כך גם עד לרגע זה הוא אף לא זכה להתבשר בכך שיירשו בניו את הארץ המובטחת.

ובל נקל ראש בדברים אלה, שהרי ככל שמדובר בהבטחות נשגבות אלה - אין מדובר בתינוק חמוד ומשעשע וצעצועים שיתפזרו בבית, וגם לא בהבטחה על איוו חלקת ארץ בה יוכלו בניו לעבד את הקרקע ולאכול אשכול ענבים וחופן תמרים. ממש לא.

מדובר כאן בעתידו של העם הנבחר, בהגשמת משאלתו של אברהם אבינו לייחד שמו יתברך בעולם, במקום הקדוש ובאמצעות המשך הדורות ממנו והלאה, ועדיין - לא היתה זו השמחה הגדולה ביותר לה זכה אברהם.

הדבר שאכן שימח אותו יותר מכל, הרבה מעבר לכל ההבטחות הכבירות הללו, הוא קרבת האלקים לה זכה ברגע מרומם זה. עד כדי כך, שלא נחשבו מתנות מיוחדות אלה בעיניו למאומה לעומת אותה קרבה נוראה, וכלשון רבנו: "וְהוּא לֹא הִחְשִׁיב בְּשׁוֹרֵת ב' מַעֲלוֹת טוֹבוֹת לְכֻלּוֹם, בְּעֶרְךָ שִׁמְחָתוֹ בְּגִלּוֹי שְׁכִינָתוֹ יִתְבַּרַךְ אֵלָיו".

מכאן ניקח אנו, אנשים פשוטי ערך ומעוטי ההשגה, מוסר השכל לחיינו אנו. נכון שטרם העפלנו למדרגות רמות אלה להם זכו אבותינו, אולם לכל הפחות ננסה להתמקד בעיקר ולהשמיט את הטפל - לתת מקום נכבד ומרכזי יותר לעבודת הש"ת ויראתו הטהורה ומאיך לבזו מעט יותר להבלי העולם הזה.

על כך זעק רבנו האור החיים מקירות לבו: "וְזֶה אוֹת לְבָנָיו, כְּמָה מֵהֶם אֲשֶׁר הִרְחִיקוּ חֶשֶׁק הַיָּרַע בְּעֶרְךָ חֶשֶׁק הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת".

שכיבי אור ניצוצות אש שלהבת מבית מדרשו של האור החיים

יש ואנו מוצאים את עצמנו בנקודת זמן, במצב כלשהו, בו נדרש מאתנו להשלים עם הנגזר עלינו ממרום ולקבלו באהבה. לא תמיד אנו מבינים לנכון מדוע נגזר עלינו כך או אחרת, לעתים קרובות הניסיון קשה עד מאד, אולם כבר ידועה מעלת המקבל ייסורים באהבה.

אם נרצה ללמוד מוסר ולהביץ עד כמה מוטל על האדם לקבל גזירותיו יתברך באהבה, נביט בדרכיו של אברהם אבינו אבי האומה.

כך פותחת הפרשה (יב, א): "וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֵךְ מֵאֶרֶץ וּמְמֹלַתְךָ וּמְבִית אֲבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאָךְ". לאחר מכן כשמספרת התורה על כך שאכן פעל אברהם כנדרש ממנו ועקר את רגליו ללכת להיכן שנתבקש, נאמר כך (שם פסוק ד): "וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דָּבַר אֵלָיו ה'".

על הברלי הלשון אותם הדגשנו עומד רבנו האור החיים, וכותב כך: "יֵשׁ לָךְ לְדַעַת כִּי כָּל מְקוֹם שִׂיאֵמֶר הַכְּתוּב 'דְּבוּר', יִגִּיד עַל דְּבַר קִשָּׁה, וְהִיא מִיְרֵה' הִיא רְכָה. וְכֵאן הַזְכִּיר בְּתַחֲלַת הַפָּרָשָׁה 'וַיֹּאמֶר ה'', לְצַד שְׁכָל הַדְּבַר הוּא לְהִנָּאֵת אַבְרָהָם, וּבְמַעֲשֵׂה אַבְרָהָם אָמַר 'כַּאֲשֶׁר דָּבַר' פְּרוֹשׁ שֶׁעֲשֵׂה הַדְּבַר לְצַד גְּזֵרַת מִלֶּךְ עָלָיו, וְלֹא לְתוֹעֲלַת הַנְּמַשֵּׁךְ לוֹ".

אם זכה אברהם אבינו להעפיל למדרגה עליונה זו, בה אף בטובה הבאה עליו איננו פועל משום הטובה אלא רק בשל ציווי הש"ת, עלינו לנסות לכל הפחות להכיר בכך שדבר מה הנראה לנו כגזירה - הינו טובה עבורנו, ולקבלו באהבה ומתוך הכרה בהשגחתו הפרטית והמדוקדקת של הקב"ה.

מתיבתא אור החיים

ובטעם שהוצרך ה' להראות לאברהם את הארץ על ידי נס, ולא הולינו בכל הארץ על מנת שיראה את כולה, מצינו כמה ביאורים: א. הגר"ח שמואלביץ זצ"ל ביאר (שיחות מוסר תשל"א מאמר ל), שאינו דומה דבר שלם לשני חצאי דברים, ויש מעלה גדולה בעשיית דבר שלם בבת אחת דוקא, וכדאי היה לעשות נס עצום זה כדי להראות לו את כל הארץ בבת אחת.

ב. עוד ביאר הגר"ח שמואלביץ זצ"ל (פרקי הגות ומוסר חנוכה עמ' קמד), שמצינו בתורה הרבה ניסים שנעשו אף שלא היו מוכרחים כל כך, ובכך מראה ה' את אהבתו לצדיקים, שעושה להם גם ניסים שאינם מוכרחים, כדי למנוע מהם טרחא מועטת.

ג. בדברי שמואל (ראטה, ד"ה שא נא) ביאר, שה' נתן בזה סימן לבניו של אברהם, שיהיה להם נוח לכבוש את הארץ בכל מקום שיפנו, בלי להתאמץ ולבקש תחבולות. וכעין מה שאמרו (הולין צא), שקיפל ה' את כל הארץ תחת יעקב אבינו, לסימן שתהיה נוחה ליכבש לבניו.

ד. הגי"ר יצחק מתתיהו לוריא (בסו"ס שערי לימוד ח"ב קונט' טעמי תורה אות ו) כתב ליישב, שבשעה שדיבר ה' עם אברהם נפלה עליו יראה גדולה עד שלא יכול היה להזיז שום אבר, ולכן הוצרך ה' לעשות עמו נס שיוכל לראות את כל הארץ בלי שיצטרך להסתובב. עוד יש בזה הרחבת הענינים בספר בע"ה.

מדברי חז"ל, שהנה אצל משה כבר אמרו (ספרי פנחס פקל"ו), 'רבי עקיבא אומר הראה לו הקב"ה למשה את כל חדרי ארץ ישראל כשולחן ערוך' וכו', ולגבי אברהם אמרו (מכילתא בשלח מס' דעמלק פ"ב), 'חביבה היא ראייתו של אברהם אבינו יותר מראייתו של משה', אם כן כשם שהראה למשה את כל הארץ כשולחן ערוך, ודאי גם לאברהם הראה כן. וביאר על פי זה מה שאמרו במדרש (ילקוט שמעוני תהלים רמז תרצז, וכע"ז בב"ר נט ה) על הפסוק (תהלים כד ג) 'מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו' זה אברהם, והיינו מפני שאין עוד מי שראה את כל חלקי ארץ ישראל כמו אברהם, שהראה לו ה' את כל חלקיה בבת אחת. אמנם באילת השחר (ד"ה שא נא) הקשה לפירוש רבינו, מדוע הוצרך ה' לומר לאברהם 'שא נא עיניך', הלא הראיה היתה בדרך נס, וגם מדוע הוצרך לבקש זאת ממנו בלשון 'נא'.

וה' אמר אל אברהם אחרי הפך לוט מעמו שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם צפנה ונגבה וקדמה וימה (בראשית יג יד): וכתב רבינו 'וראה מן המקום', טעם שהוצרך לומר 'מן המקום אשר אתה שם'. כאן עשה לו נס עצום שיוכל לראות מצפון לדרום וממערב למזרח ממקום אחד מבלי שיוצרך לסובב. ולהלן (פסוק טו) ביאר רבינו כיצד ארע הנס. וכן כתב רבינו לעיל (יב א) בביאור הפסוק 'לך לך וגו' אל הארץ אשר אראך', 'עוד רמזו שיראנה לו כולה, דכתיב 'שא נא עיניך וראה צפונה ונגבה' וגו', ונתן לו כח הראיה לראות כולה'. וכעין זה ביאר רבינו בפרשת פנחס (במדבר כז ג) את הבטחת ה' למשה רבינו 'וראיתיה אותה', שהכוונה למה שאמרו חז"ל (ספרי פנחס פקל"ו) שהראהו ה' את כל הארץ בדרך נס, אף שאין כח בעין טבעית לראות כן. וכן ביאר בפרשת ואתחנן (דברים ג כז) מה שאמר ה' למשה 'וראה בעיניך', שעשה עמו ה' נס, וראה בעיניו בלבד בלא הליכה, והוא דבר שאין עין טבעית יכולה לראות. ובפרשת וזאת הברכה על הפסוק (שם לד א) 'וראיהו ה' את כל הארץ' כתב רבינו, 'פירוש הפעיל ה' בו ראות מה שאין גבול בעין לראות, באחד מב' דרכים, או יאיר עיניו מאור זרוע לצדיק שהוא אור ששת ימי בראשית הגנוז לצדיק, שאמרו רז"ל (חגיגה יב) שבו יביט האדם מסוף העולם, או הקריב הארץ למול עיניו והראה אותה לו לפניו'. בדברי יואל (מועדים, ר"ה אות יג) כתב, שכן מבואר לכאורה

קטע זה נלקח מתוך 'מתיבתא אוה"ח' שנמצא על שלחן העריכה לקראת הוצאתו לאור בעזה"י, לשליחת הערות והארות או קטעים נוספים לתוספת ביאור והרחבת דברי רבינו, ניתן לשלוח: m028039999@gmail.com

בפרשתנו מצינו רבנו האור החיים אודות דיבור מסוים של הקב"ה לאברהם אבינו, הנראה לכאורה כסותר את דברי חז"ל. היכן מצאנו זאת, מהו הדיבור האמור וכיצד הגיב לכך אברהם? זאת ועוד - כיצד אכן ניתן להסביר זאת?

תשובה מגליון קודם: פרק ח, ו, ע"י אוה"ח ובמדורי עוז והדר.

פתרונות יש לשלוח עד יום רביעי הקרוב לכתובת מייל: m028039999@gmail.com או בפקס 02-5385689 או ב'נדרים פלוס' - באר ישראל

על מנת להשתתף בהגרלה: 1. יש לציין כתובת מדויקת וטלפון. 2. לציין בראש הדף עבור חידון 'ובחרת בחיים'. 3. בני חו"ל מתבקשים לכתוב כתובת (אדרעס) בארץ ישראל למקרה של זכיה, שישלח לשם. בין שולחי התשובות תערך הגרלה על סידור מתיבתא (או על ספר אחר הקיים במלאי כפי שיקולי המערכת).

מצא חיים

חידה שבועית בעיון דברי האור החיים

מהוברים להיום
לשמיעת שיטורים ודרשות
חייגו: 02-803-9999

